

Sporda Dunning-Kruger Etkisi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özelliği Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Günseli Duman¹

Çilem Bulut²

Savaş Duman³

Özet

Dunning-Kruger Etkisi, bireylerin bilgi ve becerileri hakkında yanlış değerlendirmeler yapmalarına yol açan psikolojik bir fenomendir. Kruger ve Dunning (1999) tarafından tanımlanan bu etki, özellikle düşük bilgi veya beceri seviyesine sahip olan bireylerin, kendi yeterliliklerini olduğundan fazla görmelerine neden olmaktadır. Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ise, Makyavelizm, narsizm ve psikopatiden oluşan bir psikolojik yapı olarak tanımlanmaktadır.

Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine sahip bireyler, kendi yetersizliklerini fark etmeyebilirler. Makyavelizm, narsizm ve psikopati gibi özellikler, bireylerin özdeğerlendirme süreçlerini bozarak, gerçekçi olmayan bir özkendi algısı oluşturmalarına neden olabilmektedir. Bu durum, Dunning-Kruger Etkisi ile birleştiğinde, bireylerin düşük performanslarını yüksek performans olarak değerlendirmelerine yol açabilir.

- 1 Öğr. Gör. Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Didim Meslek Yüksekokulu, AYDIN <https://orcid.org/0000-0003-3549-3565>
- 2 Doktora Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, AYDIN <https://orcid.org/0000-0003-4967-5722>
- 3 Prof. Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, AYDIN <https://orcid.org/0000-0001-8721-0112>

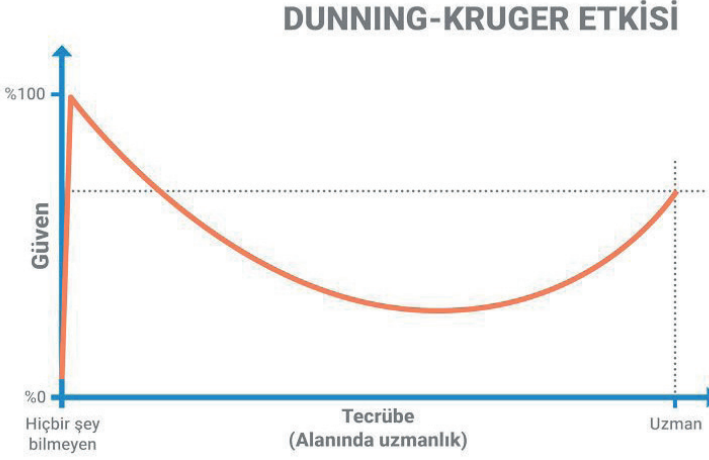
1. Dunning Kruger Etkisine Kısa Bir Bakış

Halk arasında genellikle “cahil cesareti” olarak tanımlanan Dunning-Kruger etkisi, kişinin bilgi veya yetkinlikten yoksun olduğu bir alanda kendini olduğundan çok daha yeterli görmesine neden olan, “bilişsel bir yanılgı” olarak tanımlanmaktadır (Konak ve Özkahveci, 2022). Kruger ve Dunning (1999)’e göre, özellikle bilgi düzeyi düşük bireylerde basık bir şekilde açığa çıkan bu etki, bireyin hatalı bir biçimde kendi becerilerini abartılı şekilde değerlendirmesiyle belirginleşmektedir. Başka bir deyişle bu etkinin içerisinde yer alan bireylerin hem yetersiz olması hem de bu yetersizlik durumunun farkına varmaması durumu Dunning Kruger etkisi olarak açıklanabilir.

Dunning-Kruger etkisi, ilk kez 1999 yılında Cornell Üniversitesi araştırmacıları David Dunning ve Justin Kruger tarafından sistematik bir şekilde ortaya konmuştur (Kruger ve Dunning, 1999). Araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen 1999 yılında gerçekleştirilen bu çalışmada öncelikle katılımcılara; mizah anlayışı, dil bilgisi ve mantıksal akıl yürütme gibi farklı yetenek alanlarına yönelik dört ayrı test uygulanmıştır.

Testlerin ardından katılımcılardan kendi performanslarını tahmin etmeleri istenmiştir. Araştırma bulgularına göre, özellikle düşük performans gösteren bireylerin kendi başarılarını olduğundan çok daha yüksek düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır (Kruger ve Dunning, 1999). Çalışma kapsamında elde edilen bu sonuç ile ilgili olarak Dunning ve Kruger (1999) tarafından bireylerin üstbilişsel farkındalık düzeylerinin zayıf olmasından kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bilindiği üzere üstbiliş , bireyin kendi düşünme süreçlerini değerlendirme ve kontrol etme yetisidir. Ancak Dunning-Kruger etkisi yaşayan bireylerde bu beceri eksik olduğundan, kişi yalnızca bilgi ve yetenek eksikliği yaşamamakla birlikte, bireyler bu eksikliğin farkına varmamaktadırlar. Tüm bunlardan hareketle, Dunning Kruger etkisi altında olan bireylerin, eksik oldukları alanlarda aşırı özgüven sergiledikleri ifade edilebilir.

Şekil 1. Dunning-Kruger Etkisi

Kaynak (Kalenderoğlu, 2020).

Hassülün ve Bal (2024)'e göre şekil 1 şu şekilde açıklanmaktadır; Hiçbir bilgi ya da deneyime sahip olmayan bireylerin kendilerine olan güven düzeylerinin neredeyse %100'e ulaştığı gözlemlenirken, bilgi ve deneyim düzeyi arttıkça bu özgüvende belirgin bir düşüş yaşandığı dikkat çekmektedir. Bireyler, konuyla ilgili temel bilgiye sahip oldukça ne kadar çok şey bilmediklerini fark etmeye başlamakta ve bu farkındalık, özgüvenlerini törpülemektedir. Ancak bilgi düzeyi zamanla uzmanlık seviyesine eriştiğinde, güven duygusu yeniden artış gösterir; buna rağmen, hiçbir zaman mutlak bir özgüvene, yani %100 düzeyine ulaşmaz. Bu durum, bireyin hem bilgi derinliği hem de farkındalığıyla birlikte daha temkinli ve gerçekçi bir özgüven geliştirdiğini göstermektedir.

1.1. Dunning Kruger Etkisine İlişkin Teorinin Ortaya Çıkışı

Dunning-Kruger etkisi, bireylerin bilgi ve beceri düzeylerini yanlış değerlendirmeleri ve genellikle düşük yetkinlik gösteren kişilerin, kendilerini olduklarından daha yetkin görmeleri şeklinde tanımlanan bir bilişsel önyargıdır (Kruger ve Dunning, 1999). Bu etki, ilk kez 1999 yılında Cornell Üniversitesi'nden David Dunning ve Justin Kruger tarafından yapılan araştırmalarla literatüre kazandırılmıştır. Araştırmada sonuç olarak; düşük performans gösteren bireylerin, kendi yetkinliklerini genellikle gerçekte olduğundan daha yüksek algıladıkları tespit edilmiştir (Kruger ve Dunning, 1999).

Dunning ve Kruger, bu yanılgının nedenini, bireylerin üstbilişsel farkındalık eksikliğiyle ilişkilendirmiştir. Üstbiliş kavramı, Flavell (1979)'e göre, bir kişinin düşünme süreçlerini gözlemleme ve değerlendirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Yetersiz bilgiye sahip bireyler, bu eksikliklerinin farkında olamayacak kadar sınırlı bir üstbiliş sahibidirler. Bu durum, bireylerin kendi bilişsel süreçlerini doğru bir şekilde değerlendirememesi durumuna yol açmaktadır. Dolayısıyla, bireyler, kendi yeterliliklerini yanlış bir şekilde yüksek görebilmektedirler.

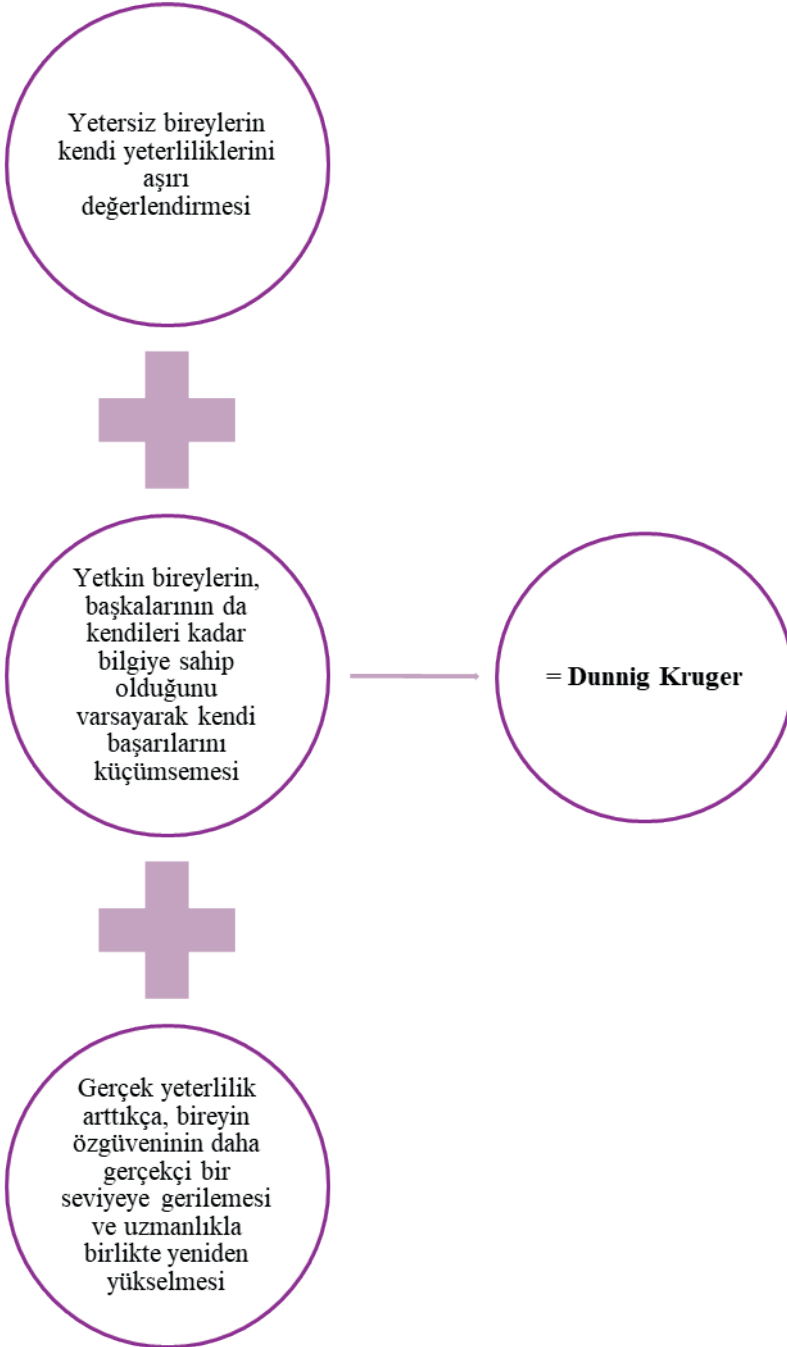
Dunning ve Kruger'ın araştırmalarında, bu bilişsel yanılgının yalnızca bilgi eksikliğinden değil, aynı zamanda bireylerin kendilerini değerlendirme biçimlerinden kaynaklandığına dikkat çekilmiştir (Kruger ve Dunning, 1999). Bu etki, sadece bilgi düzeyinin düşük olduğu durumlarla sınırlı değildir; aynı zamanda kişisel inançlar, özsayı ve güven gibi psikolojik unsurların da rol oynadığı bir süreçtir. Özellikle özgüvenin yüksek olduğu durumlarda, yetersiz bilgi ve deneyimle birlikte, bireyler doğru değerlendirme yapamayabilir ve gerçek performanslarını abartarak kendilerini daha başarılı hissedebilirler (Kruger ve Dunning, 1999; Pennycook ve diğerleri, 2017).

1.2. Dunning Kruger Etkisi ve Özellikleri

Dunning-Kruger etkisi, genel olarak bir konuda ne kadar az bilgiye sahipsek, başarıyı o kadar abartma eğiliminde oluruz şeklinde tanımlanabilir (Tubinis, 2015). Somyürek ve Çelik (2018), bu etkiyi, bireylerin kişisel özelliklerini, alışkanlıklarını ve bilgilerini doğru bir şekilde değerlendirememesi durumu olarak açıklamaktadır. Bu değerlendirme hataları, kişinin sahip olduğu bilgi ve becerileri olduğundan daha yüksek veya daha düşük bir şekilde algılamasına yol açabilmektedir.

Dunning-Kruger etkisinin temel özellikleri şu şekilde özetlenebilir: (Dunning, 2011; Schlösser ve diğerleri, 2013).

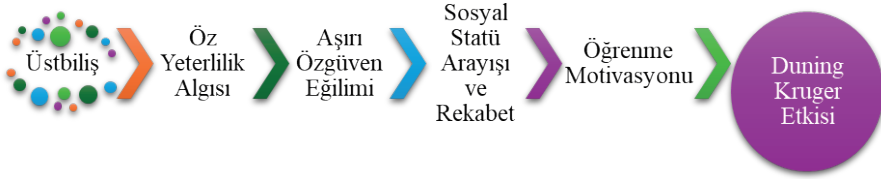
Şekil 2. Dunning Kruger Etkisinin Özellikleri (Dunning, 2011; Schlösser ve diğerleri, 2013);

1.3. Dunning Kruger Etkisi ve İlişkili Olabilecek Kavramlar

Dunning-Kruger Etkisi, bireylerin bilgi ve beceri düzeyleri düşük olduğunda, bu eksikliklerinin farkında olmamaları nedeniyle kendilerini gerçekte olduklarından daha yetkin olarak görmeleriyle ortaya çıkan bilişsel bir çarpıtmadır. Bu durum, bireyin hem kendi yeterliliğini hem de başkalarının yetkinlik düzeyini sağlıklı bir şekilde değerlendirememesiyle sonuçlanmaktadır (Krugerve Dunning, 1999). Bu bağlamda Dunning Kruger etkisi ile ilişkili olabilecek olan kavramlara şekil 3'te yer verilmiştir.

Şekil 3. Duning Kruger Etkisi ile İlişkili Olabilecek Kavramlar

1.3.1.1. Üstbiliş (Metakognisyon) Eksikliği

Dunning-Kruger etkisinin temelinde, bireyin kendi düşünsel süreçlerini değerlendirme ve sorgulama kapasitesindeki zayıflık yer almaktadır. Biliş, bireyin çevresel uyaranları algılayarak anlamlandırması ve bu süreçte bilgi toplama, düzenleme ve elde edilen verileri problem çözümünde kullanarak karar verme mekanizmasını harekete geçirme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Aksoy ve Özdayı, 2024). Dunning (2011)'e göre, üstbiliş eksikliği, bireyin kendi eksikliklerini fark etmesini ve bu doğrultuda gelişim sağlamasını engellemektedir. Yetersiz bireyler, yalnızca bilgi eksikliği yaşamakla kalmayıp; aynı zamanda bu eksikliklerinin farkında da değildirler. Bu durum, metabilşsel farkındalık eksikliği ile açıklanmaktadır (Kruger ve Dunning, 1999). Üstbiliş eksikliği ile ilgili olarak; bireyin kendi düşünme sürecini gözlemleyememesiyle ilgili olduğu ifade edilebilir.

1.3.1.2. Öz Yeterlilik Algısı

Bireyin belirli bir alanda kendine duyduğu güveni ifade eden öz yeterlilik algısı, Dunning-Kruger etkisiyle doğrudan ilişkilidir. Düşük bilgi düzeyine sahip bireyler, genellikle öz yeterliliklerini abartma eğilimindedir (Bhasin, 2020; Eryeşil, 2023). Bandura (1997)'ya göre ise öz yeterlilikten kaynaklı olarak yanlış karar alma, hatalı yönlendirme ve özgüven temelli iletişim sorunları yaşanabilmektedir.

1.3.1.3. Aşırı Özgüven Eğilimi (Overconfidence Bias)

Düşük bilgi düzeyine sahip bireyler, çoğu zaman sahip oldukları sınırlı bilgiyi yeterli görerek aşırı özgüven sergileme eğilimindedirler. Bu durum, Dunning-Kruger etkisinin temel göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Kruger ve Dunning, 1999; Bhasin, 2020). Uluç E. A. (2023)'a göre, özgüven, yalnızca yetenek ve inançla sınırlı değildir, bu kapsamda özgüven başarıya giden yolda özgüven kaynakları birbiriyle bağlantılı ve sarmal yapıdadır. Moore ve Healy (2008)'e göre ise, aşırı özgüven; hatalı karar alma, öğrenmeye karşı direnç geliştirme ve dışarıdan gelen geri bildirimleri reddetme ile sonuçlanabilmektedir.

1.3.1.4. Sosyal Statü Arayışı ve Rekabet

Bireyler, sosyal çevrelerinde öne çıkmak ve statü kazanmak amacıyla kendilerini olduğundan daha yetkin gösterebilmektedirler. Bu durum, sosyal psikolojide “kendini yüceltme” (self-enhancement) eğilimi olarak tanımlanmakta ve bireylerin sosyal kabul, saygınlık ve prestij kazanma arzusuyla yakından ilişkilendirilmektedir (Sedikides, Gaertner ve Toguchi, 2003). Bu davranış türü Sedikides, Gaertner ve Toguchi (2003)'ye göre, çoğunlukla, grup içi rekabetin yoğun olduğu ortamlarda daha sıkla görülmektedir.

Leary ve diğerleri (1995) tarafından sosyal statü arayışının bireylerin benlik sunumu stratejilerini doğrudan etkilediğini, bireylerin sosyal beğeni ve onay kazanma amacıyla performanslarını ve yeterliklerini abartabildiğini belirtmiştir. Keza, Sedikides, Gaertner ve Toguchi (2003) tarafından yapılan kültürler arası bir araştırmada, bireylerin sosyal kabul görmek ve grup içi konumlarını güçlendirmek için öz-yüceltici (self-enhancement) tutumlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar, temelde Dunning Kruger sendromunun devreye girdiğini göstermektedir.

1.3.1.5. Öğrenme Motivasyonu ve Gelişim Engelleri

Kendi yetkinliğini olduğundan fazla gören birey, öğrenmeye ve geri bildirimle karşı direnç geliştirebilmektedir. Bu durum, bireylerin bilgi eksikliklerini ve hatalarını fark etme yeteneğinin kısıtlanmasıyla bağlantılıdır. Dunning-Kruger etkisi, bu tür bireylerin genellikle kendi yetkinliklerini abartmalarına ve bu nedenle geri bildirim almayı reddetmelerine yol açmaktadır. Yetersiz bilgi ve beceriye sahip olan ancak bu durumu fark edemeyen bireyler, gelişim süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları göz ardı edebilmektedirler (Kruger ve Dunning, 1999).

1.4. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Kavramı ve Dunning Kruger Etkisi Arasındaki İlişki

Karanlık Üçlü (Dark Triad) kişilik özellikleri, Machiavellianism (Makyavelizm), Narcissism (Narsizm) ve Psychopathy (Psikopatik eğilimler) gibi üç olumsuz kişilik özelliğinden oluşmaktadır. Bu özellikler, genellikle manipülatif davranışlar, kendilik algısındaki bozukluklar, empati eksiklikleri ve diğer insanlara zarar verme eğilimleri ile ilişkilidir. Her biri farklı bir kişilik bileşenini tanımlasa da, Paulhus ve Williams (2002)'a göre, bu üç özellik arasındaki ortak tema, kişinin başkalarına karşı duyarsız ve genellikle kendi çıkarlarını öncelemesi olarak görülmektedir.

Öte yandan Dunning-Kruger Etkisi, insanların kendi beceri ve yeteneklerini yanlış değerlendirmeleri ve düşük yetkinliğe sahip bireylerin genellikle kendilerini aşırı güvenli ve yetkin görmelerine yol açan bir bilişsel yanlıgı durumudur. Bu etki, genellikle, bireylerin kendi eksikliklerini fark edememesi veya yetersizliklerinin farkında olmamaları nedeniyle, kendilerini çok daha başarılı veya yetenekli olarak değerlendirmelerini sağlamaktadır (Kruger ve Dunning, 1999). Dunning-Kruger etkisinin özellikle liderlik ve yönetim alanında karanlık kişilik özellikleriyle (Dark Triad) kesiştiği düşünülmektedir. Yetersiz bilgiye sahip bireylerin kendilerini aşırı yetkin görmeleri, narsistik eğilimlerle örtüşebilmektedirler. Jonason ve Webster (2010)'e göre, bu kişiler, başkalarının görüşlerine kapalıdır, eleştiriye dirençlidir ve ekip içi motivasyonu düşürebilecek otoriter tutumlar sergileyebilirler.

1.4.1. Makyavelizm ve Dunning-Kruger Etkisinin İlişkilendirmesi

Makyavelizm, bireylerin başkalarını manipüle etme ve kendi çıkarlarını ön planda tutma eğiliminde oldukları bir kişilik özelliğidir. Bu kişilik özelliği, 16. yüzyılda Niccolò Machiavelli'nin yazdığı *Prens* adlı esere dayandırılmaktadır ve bireylerin pragmatik, ikiyüzlü ve manipülatif davranışlarını nitelendirmektedir (Christie ve Geis, 1970). Makyavelizm, bireylerin sosyal ilişkilerde stratejik düşünme ve kontrol sağlama becerilerini aşırı şekilde abartmalarına yol açabilmektedir (Paulhus ve Williams, 2002). Benzer şekilde, Dunning-Kruger etkisi, düşük bilgi seviyesine sahip bireylerin, kendilerini olduğundan daha yetkin görmeleri ve bu yanlış algının özgüvenlerine yansımaları şeklinde kendini göstermektedir (Kruger ve Dunning, 1999). Rauthmann (2012)'a göre, Düşük bilgi ve beceriye sahip oldukları halde kendilerini başarılı ve güçlü olarak değerlendiren bireyler, manipülatif ve başkalarına zarar verme konusunda daha rahat hale gelebilmektedirler.

1.4.2. Narsizm ve Dunning-Kruger Etkisinin İlişkilendirmesi

Narsizm, bireylerin kendilerine aşırı hayranlık duyması, üstünlük taslaması ve başkalarına karşı duyarsız olmalarıyla bilinen bir kavramdır. Uçar ve Konal (2018)'a göre, narsist bireyler, kendilerine başkalarından üstün gören bireyler olarak açıklanmaktadır. Bu noktada narsizm ile Dunning Kruger etkisinin ilişkili olduğu ifade edilebilir. Dunning-Kruger etkisi, bireylerin becerilerini yanlış değerlendirmesi ve genellikle yetersizliklerini fark etmemeleridir (Kruger ve Dunning, 1999).

Narsizm, bireylerin aşırı benlik beğenisi ve sürekli olarak başkalarından hayranlık bekleme eğilimleriyle ilişkilidir (Raskin ve Terry, 1988). Bu kişilik özelliği, bireylerin kendilerine olan güvenlerini ve başarı algılarını abartmalarına yol açmaktadır. Dolayısıyla düşük performans gösteren bireyler, kendi yetkinliklerini yüksek olarak değerlendirebilirler. Morf ve Rhodewalt (2001)'a göre narsist bireyler, kendi benlik algılarının tehdit edebilebilmesinden kaynaklı olarak, başkalarının eleştirilerini ve geri bildirimlerini reddetme eğilimindedirler. Rhodewalt ve Morf (1995) tarafından yapılan bir araştırmada da, narsistlerin dışsal başarılarını ve yeteneklerini abarttıkları ve bu şekilde hem kendilerini hem de başkalarını yanıltabildikleri tespit edilmiştir.

1.4.3. Psikopati ve Dunning-Kruger Etkisinin İlişkilendirmesi

Psikopati, duygusal eksiklikler, empati yoksunluğu ve antisosyal davranışlarla karakterize edilen bir kişilik özelliğidir. Bu kişilik özelliği, bireylerin başkalarının duygusal durumlarını anlamakta zorlanmalarına, empati geliştirememelerine ve genellikle başkalarına zarar verme eğilimlerine neden olabilmektedir (Hare, 2016). Psikopatinin Dunning-Kruger etkisiyle ilişkisi, düşük yetkinlik ve kendilik algısının çarpıtılmasıyla açıklanabilir. Babiak, Hare, McLaren (2007)'ye göre, psikopati kişilik özelliği baskın olan bireyler, çoğu zaman yeteneklerini aşırı derecede abartabilmekte ve kendi başarılarını gerçekçi olmayan bir şekilde algılayabilmektedirler. Araştırmacılar tarafından ifade edilen bu durumun, Dunning Kruger etkisi ile ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda, düşük bilgi ve beceriye sahip bireylerin, kendilerini olduğundan daha yetkin görme eğilimleri, empati eksikliği ve başkalarına karşı duyarsızlıkları, gerçek performansları hakkında doğru geri bildirim almayı engellemektedir. Böylelikle kişilerin kendilerini abartılı bir şekilde ifade etmesi durumunun açığa çıktığı söylenebilir.

1.5. Sporda Karanlık Üçlü Kişilik Özelliği ve Dunning Kruger Etkisi

Dunning-Kruger etkisi, bireylerin kendi bilgi ve yetkinlik düzeylerini hatalı biçimde değerlendirmelerine yol açan bir bilişsel yanılgıdır. Bu bağlamda, özellikle yeterlilik düzeyi düşük bireylerin kendilerini gerçekte olduklarından daha yetkin algılamaları bu etkiyle açıklanabilir. Spor bağlamında değerlendirildiğinde, deneyim düzeyi sınırlı olan sporcuların kendi performanslarını gereğinden fazla yüceltmeleri, Dunning-Kruger etkisinin somut bir yansıması olarak görülebilir. Nitekim Kruger ve Dunning (1999), bu etkinin bireylerin bilişsel eksikliklerini fark edememeleri nedeniyle gelişim alanlarını göz ardı etmelerine yol açtığını vurgulamaktadır. Karanlık Üçlü (Dark Triad) kavramı ise, narsisizm, makyavelizm ve psikopati gibi sosyal olarak olumsuz kabul edilen üç temel kişilik özelliğini bir araya getirmektedir. Bu özelliklere sahip bireyler genellikle saldırganlık, manipülasyon, güç arzusu ve başarıya ulaşmak adına etik dışı yolları kullanma gibi eğilimler sergileyebilmektedir.

Motivasyon, insanların davranışlarını, istek ve ihtiyaçlarını açıklamada kullanılan temel bir kavramdır (Uluç E, A. 2022).

Kaufman ve diğerleri (2019), karanlık üçlünün bireylerin motivasyonel dinamiklerini etkileyerek, haz arayışı, statü kazanımı ve maddi başarı gibi sonuçlara ulaşma biçimlerinde belirleyici rol oynadığını belirtmektedir.

Sporda karanlık üçlü kişilik özellikleriyle ilgili yapılan araştırmalar, etik dışı davranışlara olan yatkınlığı ortaya koymaktadır.

Sipavičiūtė ve Šukys'in (2019) çalışmalarında, sporcularda hile yapma eğilimlerinin ardında yatan kişisel ve çevresel etkenler detaylı bir şekilde incelenmiş; özellikle mükemmeliyetçilik düzeyinin, doping kullanımına olan eğilimle anlamlı bir ilişki taşıdığı saptanmıştır. Gerçek dışı düzeyde yüksek standartlar belirleme ve hata yapmaktan duyulan yoğun kaygı, sporcuları etik dışı davranışlara yönlendirebilmektedir. Bu bulgu, Dunning-Kruger Etkisi ile birlikte değerlendirildiğinde ise; bireylerin bilgi ya da yetkinlik eksikliklerini fark edememeleri sonucunda kendi yeterliliklerini abartmaları durumunu olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda, Dunning-Kruger Etkisi'nin bireyin özdeğerlendirme mekanizması ile mükemmeliyetçi baskının birleşiminin, sporcu davranışlarında ahlaki sapmalar yaratabileceğine işaret etmektedir.

Sporda, Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine sahip bireyler yalnızca kendi performanslarını abartmakla kalmaz, aynı zamanda çevrelerindeki kişileri manipüle etme eğilimi de gösterebilirler. Bu durum, bireyin gerçekçi öz

değerlendirme yapmasını engelleyerek, hem kişisel gelişimini hem de takım dinamiklerini de olumsuz yönde etkileyebileceğine işaret etmektedir.

Makyavelizm, bireyin başkalarını kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme, manipüle etme ve stratejik davranış sergileme eğilimleriyle tanımlanmaktadır (Paulhus ve Williams, 2002). Sporda, makyavelist eğilimleri olan bireyler, kendi başarılarını olduğundan büyük gösterebilirken aynı zamanda eksik yönlerini fark etmeyerek kendilerini üstün görme eğilimi sergileyebilirler. Dunning-Kruger etkisiyle birleştiğinde, bu bireyler eleştirel geri bildirimden kaçınarak gelişimlerine yönelik önemli fırsatları göz ardı edebilirler. Benzer şekilde narsizm, bireyin kendine aşırı hayranlık duyması ve başkalarının ihtiyaçlarını önemsememe eğilimiyle açıklanabilir. Narsist bireyler ise, çoğu zaman kendi performanslarını idealize etmekte ve bu nedenle başarısızlık durumlarında dahi üstünlük algılarını korumaya çalışmaktadırlar.

Spor bağlamında bu durumun, bireyin hatalarından ders almasını engelleyerek gelişim sürecini zayıflatabileceği söylenebilir. Dunning-Kruger etkisi altında kalan narsist sporcular kendi eksikliklerini görmeksizin başarılarını abartmaya devam edebilirler (Campbell, Rudich ve Sedikides, 2002).

Psikopati ise empati eksikliği, duygusal soğukluk ve başkalarının duygularına karşı duyarsızlık gibi özelliklerle açıklanmaktadır. Psikopati özellikler gösteren sporcular, performanslarını değerlendirme konusunda sağlıklı bir içgörüye sahip olmayabilirler. Bu bireylerde, Dunning-Kruger etkisiyle birlikte aşırı özgüven gelişebilir; böylece hem bireysel hem de takım düzeyinde zarar doğuran kararlar alınabilir. Sporcuların hatalarını kabul etmeme eğiliminde olmaları, geri bildirim kapalı bir yapı oluşturarak sportif açıdan gelişim sürecinin de sekteye uğrayabilmesine neden olabilmektedir.

SONUÇ

Sporda Dunning-Kruger Etkisi ile Karanlık Üçlü kişilik özellikleri (Makyavelizm, narsizm ve psikopati) arasındaki ilişki, bireylerin performanslarını değerlendirme biçimlerinde çarpıklıklara yol açabilmektedir. Bu kişilik özelliklerine sahip bireyler, kendi yetersizliklerini fark etmekte zorlanmakta ve yeterliliklerini olduğundan fazla görerek Dunning-Kruger Etkisi'ni daha belirgin şekilde sergileyebilmektedirler.

Makyavelist sporcular manipülatif tutumlar sergileyerek kendi çıkarlarını ön planda tutarken, narsist bireyler başarılarını abartıp hatalarını kabul etmekte zorlanabilmektedirler. Psikopati ise, empati eksikliği ve kayıtsızlık nedeniyle sporcularda gerçekçi özdeğerlendirme süreçlerinin zayıflamasına

neden olmaktadır. Bu durum, hem bireysel gelişimi sınırlamakta hem de takım içi uyumu ve performansı olumsuz etkileyebilmektedir.

Tüm bunlardan hareketle sporda Duning Kruger etkisi ile ilgili alanyazın incelendiğinde bu konu ile ilgili araştırmacılar tarafından henüz çalışmaların yapılmadığı görülmüştür. Bu bağlamda spor bilimleri alanyazınında Duning Kruger etkisinin ilişkili olabileceği özgüven, sporda bilinçli farkındalık gibi konular üzerine etkisi ile ilgili araştırmaların yapılması gerektiği önerilmektedir.

Kaynakça

- Aksoy, S. ve Özdayı, N. (2024). *Sporda Bilişsel Esneklik Kavramının Değerlendirilmesi*. Mülazımoğlu, O., Yılmaz, T. ve Uluç, E. A. (Edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Babiak, P., Hare, R. D. ve McLaren, T. (2007). *Snakes in suits: When psychopaths go to work* (p. 352). New York: Harper.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: Freeman.
- Bhasin, H. (2020). *Dunning Kruger Effect: Definition*. Marketing91. <https://www.marketing91.com/dunning-kruger-effect/> adresinden alınmıştır.
- Campbell, W. K., Rudich, E. A. ve Sedikides, C. (2002). Narcissism, self-esteem, and the positivity of self-views: Two portraits of self-love. *Personality and social psychology bulletin*, 28(3), 358-368.
- Dunning, D. (2011). The dunning-kruger effect: on being ignorant of one's own ignorance. *In Advances in Experimental Social Psychology* 44, 247-296
- Eryeşil, K. (2023). *Duning Kruger Sendromu*. Kaygın, E., Topçuoğlu, E. ve Torun-Turan, B. (Edt). Yönetim ve Organizasyon Sendromları-1 İçinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American psychologist*, 34(10), 906.
- Hare, R. D. (2016). Psychopathy, the PCL-R, and criminal justice: Some new findings and current issues. *Canadian Psychology/psychologie canadienne*, 57(1), 21.
- Hassülün, P. Ve Bal, V. (2024). Öğrenilmiş Çaresizliğin Dunning Kruger Sendromu ile İlişkisi: Celal Bayar Üniversitesi Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 1(3), 41-53.
- Jonason, P. K., & Webster, C. D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420-432.
- Kalenderoğlu, A. (2020). *Liyakatta Dunning Kruger Etkisi*. <https://www.akademikakil.com/yeni-normalimiz-liyakatta-dunning-kruger-etkisi/aysunkalenderoglu/> adresinden alınmıştır.
- Kaufman, S. B., Yaden, D. B., Hyde, E. & Tsukayama, E. (2019). The light vs. dark triad of personality: Contrasting two very different profiles of human nature. *Frontiers in psychology*, 10, 467.
- Konak, F., & Özkahveci, E. (2022). "Dunning Kruger Effect" Teorisinin Piyasa Bilinirliği. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 12(3), 2013-2034.
- Kruger, J., & Dunning, D. (1999). Unskilled and unaware of it: How difficulties in recognizing one's own incompetence lead to inflated self-assessments. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(6), 1121-1134.

- Leary, M. R., Tambor, E. S., Terdal, S. K., & Downs, D. L. (1995). Self-esteem as an interpersonal monitor: The sociometer hypothesis. *Journal of personality and social psychology*, 68(3), 518.
- Moore, D. A. ve Healy, P. J. (2008). The trouble with overconfidence. *Psychological review*, 115(2), 502.
- Morf, C. C. ve Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological inquiry*, 12(4), 177-196.
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556-563.
- Pennycook, G., Ross, R. M., Koehler, D. J. ve Fugelsang, J. A. (2017). Dunning-Kruger effects in reasoning: Theoretical implications of the failure to recognize incompetence. *Psychonomic bulletin & review*, 24, 1774-1784.
- Raskin, R. ve Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of personality and social psychology*, 54(5), 890.
- Rauthmann, J. F. (2012). The Dark Triad and interpersonal behaviors. *Personality and Individual Differences*, 52(2), 104-109.
- Rhodewalt, F. ve Morf, C. C. (1995). Self and interpersonal correlates of the Narcissistic Personality Inventory: A review and new findings. *Journal of Research in Personality*, 29(1), 1-23.
- Schlösser, T., Dunning, D., Johnson, K. L., & Kruger, J. (2013). How unaware are the unskilled? Empirical tests of the “signal extraction” counterexplanation for the Dunning-Kruger effect in self-evaluation of performance. *Journal of Economic Psychology*, 39, 85-100. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2013.07.004>.
- Sipavičiūtė, B. ve Šukys, S. (2019). Understanding factors related with cheating in sport: What We Know and what is worth future consideration. *Baltic Journal of Sport and Health Sciences*, 4(115)
- Somyürek, S. ve Çelik, İ. (2018). Dunning-kruger sendromu ve öznel değerlendirmeler. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 141-15
- Tubinis, J. (2015). Dunning-kruger and you: evaluating your technological competence with the legal tech audit. *Continuing Legal Education Presentations*. 5.
- Uçar, M. E. ve Konal, B. (2018). Öğretmenler ile lise ve üniversite öğrencilerindeki narsisizm kişilik özellikleri benlik saygısı ve duygu gereksinimi arasındaki ilişkiler. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(14), 92-136.

- Uluç, E. A. (2022). Badmintoncuların müsabaka öncesi motivasyon kaynakları ve kaygı durumlarının incelenmesi. *Uluslararası Türk Spor ve Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 2(1), 39-54.
- Uluç, E. A. (2023). Mücadele Sporcularının Psikolojik Dayanıklılıkları ve Öz-güven Düzeylerinin İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 210-222.

